

„Istarska Rijec“ svakog četvrtka uveče.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku Istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve oakvari.“ — Narodna poslovice.

Oglasi stoje 4 lire

za svaki centimeter visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znan popust prema pogodbi. Dopisi se šalju uredu redakcije a novac uplati. Nefunkcionira se pjesma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju ni u kojem slučaju.

jedan svijetli primjer

Preporučajte svojoj djeci, da budu posna!

Jedina krijepest, a ne novac, može učini sretnima!

Govorim iz iskustva. Mene je u svoj nevolji podržavala krijepest.

Mojoj i mojoj umjetnosti imam da valim, što nisam svojoj život završio saoubistvom.

Govjek, koji je izgovorio te velike riječi zvao se Beethoven. U utorku, 29. slog mjeseca marta, minula je upradna stotina godina, što je pokopan bečkom groblju.

On je velik. Bog mu je dao silan, njeran dar, te je u sebi mogao da napi gotovo sve najtanje i najtajnije kove i glase, što ih radja priroda u velikom srcu. Romijnanje kiše, vanje gorskog izvora, sum rijeke, su lišća, čarlijanje vjetrića, bijesno suje vihara — otuda i od drugih izvornimao je on sve one tajne zvukove, sa mu u srcu harali kao orkan i imao od njih miru, dok ih nije kao ljepšu pesmu, što ju je do tada svijetuo, bacio na papir i ostavio čovjevu na diku, na slast i na veliku chu.

Velikinu onoga, što je on stvorio i nadao nije moguće prikazati riječima, to mi ne čemo ovdje pokušati ni da natuknem o njegovoj divnoj muzi, već čemo samo nešto da napomenemo o zaista izvanrednom srcu tog velikog čovjeka.

Beethoven nije naime bio samo veliki umov, već i srcem. Tako je on na liku čuvstvo dobrote postavljao na sve. Može čovjek biti ma koliko si i slavan, učen i bogat, ako nije uz dohar, za Beethovena nema ni svoje vrijednosti. On je volio i slavje Napoleona, dok je držao, da taj čovjek ojuje za slobodu i polučena prava naroda, ali čim je čuo, da se je dao kruniti za franceskog cara, na mjestu uskliknuo: „Pa to je jedan sasvim rosti čovjek.“ Time je htio da kaže, da sva velika Napoleonova djela imala moju jednu svrhu: da priprave put njevoj silnoj taštini i moći.

Kad se Beethovenu sreća nasmijala, on doživio svoj prvi veliki uspjeh, napisao je odmah svome prijatelju, kao ga to silno veseli, jer „vidiš, ako ja nam, da je koji od mojih prijatelja i evolji, pa ako nemam u džepu dosta ovaca, da mu pomognem, ja li lijepo jesti za sto, složiti ču kakvu pjesmu i prijatelja izručiti iz neprilike...“

Jedna ugledna dama pak priča, kako ona dugo vremena mrzila Beethovena, jer je svojim rupcem plašio i tjerao pitre, koje je ona, budući još dijete djela da ulovi...“

Stotina sličnih i drugih critica moglo se iznijeti, da se pokaže, kako je taj velikan volio cijeli svijet, premda mu je taj svijet učinio život i teškim i gorim.

Beethovenov rođeni otac bio je pijanica, pa je već kao dijete u najnježnijim godinama pretrpio mnogo zla, osobito otkad mu je umrla mati, koju je on silno volio.

Imao je braće, ali mu nisu bili dobri. Jednoga je od njih, bogataša na glas, zamolio nekom zgodom za malu novčanu pomoć, i on mu ju je uskratilo. U životu bio je sam, pa kako je on sve volio, želio je da nadje srce, koje će i njega ljubiti. Ali nije imao sreće. Nije se ženio, jer nije našao pravoga odjeka u kojem srcu.

K tome je nadošlo nešto strašno: počeo je da mu slabi sluh. Zamislite: čovjek koji ne živi nego o glasovima i za glasove, pada pomalo u nemogućnost, da ih čuje! Nekoliko je godina krio tu svoju nevolju pred svijetom, jer se najviše bojac svojih neprijatelja-kritičara, kojih je i on imao mnogo. Ona je sasvim oglušio, i tada je došla napast, potičući ga, da sebi odzume život. Ali toga nije učinio, veleći da je čovjek dužan da živi, dokgod misli, da bi mogao učiniti još kakvo dobro djelo.

I sve onako gluh Beethoven je radio i čovječanstvu dao divnih, neprolaznih, besmrtnih djela.

Ovih dana je o tom velikom i neobičnom čovjeku progovorio s udivljenjem cijeli svijet. Svi su pokušali da što doličnije proslave njegovu uspomenu. I dobro su učinili, jer je zrak, što

ga u ovo vrijeme dišemo, tako zagušljiv, tako težak i nesnosan, da mu upravo treba nečega, čim će se malo da osvježi.

A misao na Beethovena i na njegov blagosonosi ali i mukotrpni život može u naša srca da ulije mnogo svijetla: a i utjehe i onog čistog daha, što ga u ovo tvrdo doba svi uvelike trebamo.

Sada se južni spremaju da obore još i Peking onda će cijela Kina biti u njihovim rukama, pak će se onda dati na čišćenje Kine od stranaca.

Naročito su Englezi u Kitaju u opasnosti. Kinezi će se na njih oboriti, a već su u mjestima koja su u posljednje vrijeme od sjevernih osvobjili ljuto napali strance. U Kitaju su za obranu stranaca poslaše oružanu snagu Engleska, Italija, Amerika, Japan i druge neke države.

Što će se iz toga svega razviti još neznamo — sve je moguće.

Politički pregled

ITALIJA.

Madžarski ministar predsjednik grof Bethlen u Rimu.

Dne 4. o. m. stigao je u Rim madžarski ministar predsjednik grof Bethlen. To je za sada najvažniji talijanski politički događaj. O njegovom dolasku u Italiju pisalo se je i govorilo već više vremena, a sada se je to dogodilo. S njime je zajedno došla njegova supruga i razne druge političke ličnosti.

U Veneciji je već bio od talijanskih vlasti dočekan, a kada je došao u Rim bio je veoma svečano primljen. Kolodvor je bio sav okićen madžarskim i talijanskim zastavama a čekali su ga državni podsekretar on. Grandi, madžarski poslanici u Kvirinalu i Vatikanu, te još mnogo drugih visokih lica.

On. Mussolini je grofa Bethlena primio dne 4. o. m. po podne u palači Chigi. Oba su se državnika razgovarala više od 1 sata veoma srdačno o raznim savremenim političkim pitanjima, koji se tiču Italije i Madžarske. Razgovor je bio prijateljski. Iz razgovora se je zaključilo da jedna i druga vlada imaju jednake političke nazdore i da su u svemu složne.

Dne 4. o. m. potpisana je u Rimu arbitražna pogodba između Italije i Madžarske. On. Mussolini osobno je izručio grofu Bethlenu veliko odlikovanje „svetoga Mauricija i Lazara“, kojim ga je odlikovao Njeg. Vel. Kralj.

Popodne istoga dana uzvratilo je on. Mussolini posjetu grofu Bethlenu koji stanuje u Grand Hotelu. Ministri su ostali više od pol sata potpuno sami, razgovarajući se veoma srdačno.

Dne 5. o. m. pozvao je on. Mussolini grofa Bethlena k sebi na ručak, koji je priredjen njemu u čast.

Dne 6. o. m. primio je grofa Bethlena kralj, te ga je zadržao na ručku. Istoga dana bilo je primanje na kapitolu.

Dne 7. o. m. biti će u Grand Hotelu ručak, koji u čast grofa Bethlena priredjuje on. Grandi podtajnik ministarstva vanjskih poslova.

Dne 8. o. m. biti će grof Bethlen primljen od pape Pija XI. u Vatikanu.

Skoro svi talijanski listovi pišu velike članke o posjeti koju je grof Bethlen učinio Italiji. U svim se tim člancima naglašava velika važnost prijateljske pogodbe između Italije i Madžarske. Do te pogodbe je moralo doći, jer je prijateljstvo Madžarske i Italije staro, a sada se ovim posjetom grofa Bethlena obnovljuje.

Albanski spor.

Posljednji incident između Italije i Jugoslavije zbog Albanije, bliža se sve više svom glatkom rješenju. Izgleda naime, da se je našla povoljna forma, za jednu i za drugu državu, kako da se riješi. Prije se je govorilo, da će se za izravnjanje nesuglasja zauzeti koja velelvašt, pak opet, da će jugoslavenski teritorij oko granice za koji su novine tvrdile, da je sav naoružan, pregledati neka međunarodna komisija. Na koncu su se Italija i Jugoslavija sporazumjele, da će one jedna s drugom stupiti u pregovore i da će biti onako, kako se na tim pregovorima zaključi.

Ti bi pregovori za likvidaciju spora morali doskora započeti. Pregovori će biti izravni a voditi će se ko što se obično vode diplomatski pregovori. Ne će biti nikakvih konferencija. Jugoslavenska vlada izjaviti će talijanskoj ono što želi, a talijanska jugoslavenskoj.

Tim bi se pregovorima morale riješiti ove veoma važne točke, zbog kojih je do spora u glavnom i došlo:

Prvo: Jugoslavija bi na želju Italije morala ratificirati (potvrditi u Narodnoj skupštini) Neptunske konvencije, što Italija već dugo čeka.

Drugo: Italija bi na želju Jugoslavije morala izjaviti, da pakt, koji je sklopio s Albanijom u Tirani, Italiju ne obavezuje na to da vojnički uzdržava sadanju albansku vladu (koja Jugoslaviji nije naklonjena.)

Treće: Italija i Jugoslavija morale bi se na tim pregovorima sporazumjeti, da će koliko jedna, toliko i druga nastojati, kako bi Albanija ostala i nadalje kao i dosada potpuno nezavisna. U Jugoslaviji se naime sumnja, da Italija radi na tome kako bi Albaniju prisvojila, dok se u Italiji misli, da Jugoslavija sprema navalu na Albaniju, da zbaci sadanju tamošnju vladu.

Na temelju ove treće točke voditi će se glavni dio ovih pregovora. Vjerovatno je, da će ove države doći do potpunog sporazuma, te će se tako likvidirati jedno pitanje, koje je toliko bure diglo u cijelom svijetu.

JUGOSLAVIJA.

Politički život.

Po sporu s Italijom politički život se je opet donekle stišao. U zadnje se vrijeme u Narodnoj Skupštini raspravljalo o državnim proračunima raznih ministarstava. Proračuni su jedne važne državne pitanje. Kao što svaki dobar gospodar početi, tako mora i država o tome osobito pažljivo voditi računa. Svako je pojedino ministarstvo proračune izradilo a skupština ih je pretresla i odobrila.

Poslanici su napustili Skupštinu i otišli na svoje ferije. Nova će zasjedanja započeti 19. o. m.

U zadnje su se dane širile vijesti, kako će sadanja. Uzunovičeva vlada, koja je sastavljena iz radikala i klerikalaca podati ostavku, te da će novu vladu sastaviti Velja Vukičević radikalski poslanik, koji kod radikala uživa puno povjerenje. Kombinirano se je po novinama, da bi u novu vladu ušli nekoji ministri iz demokratske zajednice (Davidović i Spahini muslimani) zajedno s radikalima i Korošćevima klerikalima.

No, to su sve novinska nagadjanja, jer se nije ništa dogodilo nego je vladin položaj još uvijek jednak ko i do sada.

Stancništvo Jugoslavije.

Prema službenim statistikama doznajemo, da Jugoslavija ima 12,017,323 stanovnika od kojih je 5 milijuna 893,597 muškaraca, a 6 milijuna 123,726 zeniskih.

Od tih lica 94 ml. Jugoslovena (5 i pol milijuna Srba i Makedonaca, 3 milijuna Hrvata, 1 milijun Slovenaca), pol milijuna Njemaca, nešto manje od pol milijuna Madžara, isto toliko Albanaca, 200 hiljada Rumunja i 400 hiljada stanovnika raznih narodnosti.

U sastavu stancništvo je najgušće u Vojvodini. Tamo dolazi 70 stanovnika na kilometar četvorni. U Srbiji — 53, u Hrvatskoj i Slavoniji — 62, u Sloveniji — 65, u Dalmaciji — 48, u Rosni i Hercegovini — 36, u Makedoniji — 32, u Crnoj Gori — 20.

KITAJ.

U Kitaju se boj nastavlja.

Velika je borba, koju Kitaj još uvijek ima sa strancima, koji su se čvrsto utabojili po svim kitajskim gradovima. Tamo su stranci razgranali svoje trgovačke mreže i sve se više šire, a to je Kitajcima već preko grla. Bore se protiv tih stranaca.

No, osim toga Kitajci se bore i sami međusobno. Rascepali su se u dva velika tabora, sjeverne i južne Kitajce. Sjeverni se bore s južnima, i svaki od ovih tabora misli, da je Kitaj njegov i da je samo on pozvan držati red u zemlji, to jest da strance istjera.

U južnom taboru su tako zvani Kantonski nacionalisti. Ovi su po svem izgledu jači, pak su pred kratkim imali udarac dati sjevernoj armadi, koja ima centar u Peking.

Sangaj, to je grad u kojemu ima veoma mnogo Engleza, a bio je do sada u rukama sjevernog tabora, no iz velike ofenzive južnih Sangaj su sjeverni Kitajci morali pustiti južnim. Osim Sangaja zauzeli su južni i neke druge gradove.

AUSTRIJA.

Pitanje sjedinjenja Njemačke i Austrije.

U posljednje vrijeme počinje se i opet jasnije isticati pitanje sjedinjenja Njemačke sa Austrijom. Naročito to potiču austrijski kršćanski socijali. Iz izvaja njihovih raznih državnika vidi se, da oni otvoreno idu za time, pa zato i podržavaju jake veze sa raznim strankama u Njemačkoj.

Inače se u Austriji spremaju novi državni izbori, za koje vlada veliko zanimanje.

POLJSKA.

Političke prilike u Poljskoj.

U Poljskoj od nekog doba opaža se jak pokret protiv komunista, koji su se i opet počeli nešto življe kretati. Poljska u vječitom strahu od njih, odučila se na strože mjere i to na takove, koje su kadre, da ih unište. U prvom redu zato najjača stranka današnje vladajuće koalicije, tako zvana narodna demokratska stranka, a u sporazumu s ostalim grupama podnijela je zakonski prijedlog tako, da po njemu može ministar unutrašnjih djela, da podupire komunistama. Šta više i svaki onaj državni ili općinski službenik, koji je komunistički, može se odmah lišiti svoje službe. Konačno taj zakonski prijedlog ovlaštuje svaku izbornu komisiju da imade pravo da odbije sve one kandidatske listine, koje bi bile u kakvoj vezi sa komunističkim strankom.

I inače opaža se u Poljskoj, da se kani promijeniti mnogo-toga, šta se do sada pokazalo da je štetno za razvitak i uređenje unutarnjih prilika. Tako sada poljska vlada radi na tome, da snizi broj narodnih poslanika. Mjesto dosadašnjih 444 biti će ih u buduću samo 360, a i senat imao bi se sniziti samo na osamdeset senatora.

Od nekog doba počeli su se u javnosti javljati glasovi, koji upućuju na to, da u Poljskoj promjena dosadašnje svoje državnje spram Madžarske, i poradi toga, da se potraži načina, kako bi se s tom državom došlo do prijateljskih veza. Svi ti upućuju na prošlost, kada su Poljsku i Madžarsku vezale prijateljske veze. No protiv toga digao se i oštar glas prosvjed, pa su se naročito neke novine žestoko oborile na mogućnost takove politike, koja bi pogodovala Madžarima.

ČEHOSLOVAČKA.

Oko izbora predsjednika.

Već smo jedanput javili, da se 25. maja imade u Česoslovačkoj obaviti izbor predsjednika Česoslovačke republike. Do sada je jedini kandidat dosadašnji predsjednik republike. Masarik. No protiv njegove kandidature javljaju se narodni demokrate i Slovaci. Govori se, da će se Masarik za slučaj, bude li ponovno izabran, zahvaliti, na s druge strane u ove vijesti ne vjeruje. Drugi kandidat za predsjednika je publika mogao bi biti sadanji ministar predsjednik Svehla. Inače u čitavoj Česoslovačkoj opaža se jak nacionalistički pokret.

Osobito tako zvana slavenska omladina živo radi na tome, da dodje do što srdačnijih veza i zbliženja između pojedinih slavenskih država. Ova je omladina dapače neki dan izdala proglas na cjelokupnu slavensku javnost, bez obzira na stranke, vjeru ili staleš, da svi zajednički rade na jačanju narodne slavenske svijesti.

Predsjednik Česoslovačke republike Masarik ostavio je svoju državu i radi oporavka zaputio se na dalje putovanje u Egipat, Palestinu i Grčku. Putem se zadržao u Zenevi, gdje se baš obitava Vijeća Društva Naroda. Svi predstavnici Vijeća tom su mu zgodom iskazali počast. Masarik je držao jedan govor u kome je veličko ovu ustanovu, a naročito je poliovitaj tajnika, koji tako mudro vodi rad i poslove ove ustanove.

RUMUNJSKA.

Bolest kralja Ferdinanda.

Rumunjski kralj Ferdinand opet je opasno obolio, pa je njegova bolest silno uznemirila sve rumunjske političke krugove. Tamo još naime nije sve sredieno u pogledu nasljedstva. S princem Karolom nije se još ništa zaključilo. Nekeje novine pišu, da će u slučaju praljeve smrti preuzeti regentstvo kraljica Marija.

Domaće novosti

Trst i Rijeka slobodne luke (punto franco).

Dne 5. o. m. sastao se je ministarski savjet u Rimu na sjednici. Ta je sjednica između ostaloga donijela dva važna zaključka.

Prvi je zaključak da se od 1. januara 1928. dalje između svih italijanskih luka proglašuje četnajest luka slobodnima (punto franco). Među tim lukama ubrojene su tršćanska i riječka.

Prezimana.

Po drugom zaključku ministarskog savjeta primjenjuje se i na Julijsku Krajinu zakon o prezimenima, koji već vrijedi za one pokrajine gdje obitava njemačka narodna manjina. Po tom zakonu sva će se prezimena, za koja se drži da su talijanskoj korijena moći promijeniti na talijansku formu.

Za zidanje školskih zgrada u Istri

Prošle se je sedmice sastala u Puli jedna komisija na sjednici, na kojoj se je imalo raspraviti kako će se upotrijebiti onih 10 milijuna lira, koje je vlada odredila za izgradnju školskih zgrada po istarskim selima, gde zgrada nema, a od velike su potrebe.

Na toj su sjednici bili uz mnoge druge prisutni istarski prefekt Comm. Cavaleri, fašistički sekretar on. Mrčah i provoditor za škole u Julijskoj Krajinu Comm. Reina.

Prefekt je rastumačio, da će se školske zgrade graditi sasvim na državne troškove, a država će se također brinuti, kako će se graditi. Dvoršene će zgrade biti predane na uporabu općinama i to bezplatno, ali će ostati državno vlasništvo. Općina će zgrade morati uzdržavati. Osim toga je rekao, da bi bilo veoma potrebno, da općine daruju zemljište za izgradnju školskih zgrada, te da u svakom drugom pogledu pomognu oko toga, da se što jeftinije posao obavli, kako bi se sa raspoloživom svotom uzmoglo više općina zadovoljiti.

Zemljište na kojemu će se školska zgrada graditi biti će pregledano i prošćeno od jedne posebne komisije, koju će odrediti provoditelj za škole.

Ministarstvo za narodnu prosvjetu poslati će prije nego se rad započne na lice mjesta jednog svog inženjera, koji će odrediti sve što se rada tiče.

Zgrade će se graditi pod direkcijom «Genio Civile» za Istru, dok se ne ustanovi jedan provoditelj za javne radnje, koji će onda i zidanje školskih zgrada uzeti u svoj djelokrug.

Iza toga prefektovog izvještaja prešlo se je na raspravljanje u kojim je općinama najpotrebnije početi graditi, pa se je zaključilo da će se u nekim mjestima početi gradnjom već ovoga ljeta. Za sada je izabrano tridesetak mjesta, koja su najpotrebnija.

Uz školske prostorije svaka će zgrada imati i stan za učitelja. Zgrade će morati biti građene tako, da se u slučaju potrebe lako prošire i povise.

Općine, u kojima će se radovi dookora započeti, biti će odmah obavještene, da uzmognu za gradnju spremiti zemljište i drugo.

Traza takse koje su već — plaćene!

To se je dogodilo već u Buzetini, a također i u selima na Citariji, da je ezatorija tražila od naših ljudi neke

takse, koji su oni već u redu platili — po drugi put. Možete si i zamisliti iznenađenje naroda. Mnogi su dapače morali da plate po drugi put, budući su izgubili potvrde o prvotnoj uplati. Sada nam javljaju iz Ziminjstine, da je i pazinska ezatorija ovaako «uređna». Iz Lindara nam javljaju također jedan sličan slučaj. Ovo ovaako ne ide. Trebalo bi da se malo više pazi u uredima, koji su ovakve naravi, jer naš seljak teško plati i ono što zakonom mora, a bogme još mu je teže snositi ono što mu se naprti zbog nemara i neurednosti nekih činovnika.

Istarska željeznica i njezina — brzina

Brzina istarske željeznice, koja ide iz Trsta do Pule, poslala je već poslovičnu. Kad je neko lijen kaže mu se, da je brz ko istarska «ferata». Zato, da se u tom pogledu postigne neko poboljšanje, to jest, da se nešto učine kako bi istarska željeznica postala brža, obratio se je on. Mrčah na ministru saobraćaja. No, on mu je odgovorio, da je za sada apsolutno ne moguće za to nešto učiniti, ali da će ovoga ljeta, kada je na željeznici više prometa nastojati oko toga, kako bi se na istarskoj liniji stavlila u promet još dva direktna vlaka. Vlakovi ne idu brže zato, jer je pruga u lošem stanju, a trebalo bi veoma mnogo posla oko popravka.

Grof Bethlen o Rijeci

U nedjelju dne 3. o. m. prošao je kroz Trst mađarski ministar predsjednik na putu za Rim. U Trstu se je zaustavio 2 sata, pak su ga posjetili neki novinari, da se informiraju o cilju njegovog puta i raznim drugim pitanjima. Pitali su ga medju ostalim da li je Rijeka postala mađarska luka ili ne. Grof Bethlen je odgovorio, da se nada to pitanje u Rimu urediti. Mađarska će po svoj prilici prema svojim sadanjim namjerama uputiti svoju izvoznu i uvoznu trgovinu preko Rijeke. Osim toga je grof Bethlen izjavio, da Mađarska nije nikada mislila na to kako bi u tu svrhu izabrala Split. Mjesto Rijeke. To se je pisalo samo po novinama, no vlada misli samo na Rijeku.

Rok za molbe za trgovinske dozvole prodajne

Budući je posao oko riješavanja molbi za trgovinske dozvole velik, ministar za narodno gospodarstvo odredjuje, da se rok za molbe koji je zakonitom od 15. decembra odredjen, produžuje do 30. aprila 1927.

Općina, koja mijenja službeno ime

Prefekt za Istru javio je, da se zakonom, koji je objavljen u službenom listu od 25. februara, mijenja ime općine Pomjan, i to mjesto došadnjeg «Pau-gnao» u «Monte di Capodistria».

Istarski podestati

Zadnji put donijeli smo imena istarskih podestata, koje je predsjednik vlade on. Mussolini predložio kralju na potvrdu. Svi su potvrđeni. Svaka istarska općina, koja broji više od 5000 stanovnika ima sada svog podestatu. Podestati su preuzeli svoju dužnost 3. aprila.

Pazinski podestati

Pred kratkim je instaliran pazinski podestati. Za tu je čast predložen i potvrđen Cav. Bruno Camus, rodom pazinac. «Piccolo» je tom prigodom donesao njegov životopis u kojemu se opisuju sve sposobnosti i zasluge Cav. Ca-

musa. On je bio poznati nacionalista, još prije rata, u ratu je prebjegao u Italiju, borio se je kao dobrovoljac protiv Austrije. Došao je s talijanskom vojskom kao tenente u Pazin. Poslije se je borio s D'Annunzium na Rijeci. On je osnivač fašija u Pazinu, vodio je prve borbe na protivnike fašizma. On je, kaže «Piccolo» — organizirao i vodio navalu kad se je demolitralo «Pučki Prijatelj» itd.

Instalacija pazinskog podestata obavila se je uz velike svečanosti.

Novo autokorijere u Istri

— U Meranu držao se jedan sastanak na kojemu se je imao urediti promet autokorijera za ovo ljeto u raznim sjevernim krajevima Italije. Na tom je sastanku određeno, medju ostalim, da se ovoga ljeta ima uspostaviti automobilski promet: Trst-Lovran preko Bistrice, Trst-Opatija preko Podgrada, Lovran-Opatija-Učka (2 puta dnevno) i Lovran-Opatija-Postojna (2 puta dnevno).

— Dne 27. marta počela je vršiti promet izmedju Lupoglave i Fianone autokorijera tvrdke Vio iz Pule. Ovak je korijera bila uistinu potrebna, pa će mnogima služiti. Vozi dnevno.

Za one, koji traže ukrcajne

Mnogi se naši mladići žele ukrcaiti na kakav brod, da tako dobiju neku zaradu, jer je kod nas kako je poznato mnogo bezposlice. Svako, koji hoće da postane pomorac mora imati «matricolu». Te se «matricole» (knjižica za navigaciju) dobije prilično teško, jer je mnogo njih koji na pomorske urede nevaljuju, da je dobiju. Zato se naši ljudi obraćaju često raznim činovnicima ili pripadnicima pomorskih ureda, koji ih redovito dobro «ogule», a da im ništa ne pomognu. To je lučka kapitanerija. U Puli opazila pak upozorava zainteresirane neka ne nasjedaju i neka se obraćaju izravno na njezin ured za «matricolu». Tamo će je dobiti kada dodje na njih red i neće platiti uopće ništa, jer se za «matricolu» ne plaća ništa, a pogotovo se ne plaćaju biljezi (boli) za koje inkasiraju obično novac oni, koji našim ljudima obećavaju da će matrikolu učiniti privatnim putem.

Ivan Mogorović

Javljaju nam iz Grosela da je četvrtak 31. marta umro tamo bivši župan Ivan Mogorović u 80 godini života. Pokojnik je bio najuglednija ličnost u Grdošemu. Oko 40 godina bio je županom u svom selu. U narodnoj borbi je prednjačio svojim seljanima. I u svojoj dubokoj starosti željno je očekivao «Istarsku Rijeku» i zanimao se za sve što naš narod u Istri doživljava. Vjernom sinu svog rođa želimo pokoji vječiti, a njegovoj mnogobrojnoj obitelji i rodbini, a naročito njegovom sinu dru Ivanu Mogoroviću naše iskreno sautešće.

Paljki tribunal

Dne 2. o. m. vršila se je pred puljskim tribunalom rasprava protiv Blaža Stifanića starog 20 godina iz sela Stifanici na Poreštini, zato jer je u mjesecu marnu prošle godine ranio kosiricom Ivana Popovića starog 38 godina također iz Stifanici. Stifanici i Popović nisu bili prijatelji, nego su se krivo gledali. I jedne su se večeri oni pograbili. U tučnjavi je Stifanici izradio iz zepa kosiricu pak u ledja Popovića. Popović je pao, a on je pobjega. Poslije su ga uhvatili. Popović je zbog rane odušao 20 dana, a sud je sada Stifaniciu sudio na 4 mjeseca i 25 dana zatvora a osim toga mora platiti sve sudbene troškove.

To je sve skrivila vrela krv.

Salomonova nauka

Objavi jednom car Salomon, da će učiti narod. Skupilo se mnogo naroda, da čuje mudru riječ. Izdije Salomon pred narod i reče: — Dobri ljudi, slušajte i zapamtite ovo, što ću vam reći. Kad počnete što da šijete, najprije zavezite uzao. To reče i ode. To mu je bila sva nauka.

Narod se počeo razilaziti mrmrlajući: — I to mi je nauka! Nije ništa Kazao mudri Salomon. U njegovim riječima nema nikakve mudrosti.

— Sta vi to govorite! — javi se jedan čovjek. Salomon je kazao veliku mudrost samo je treba razumijeti.

— A kako je treba razumijeti. — Uzao na koncu je isto, i korjen kod drveta. Bez uzla sav bi se sav po malo radio. Tako je i u svakom poslu. Ako ne veže uzao, to jest ako ne utvrdiš korjen, uzalud će ti biti sav trud.

— Zaista, mudra je Salomonova nauka, rekoste nam svi. S ruskeć.

Jurić i zub

Jurić se dere, da ga je nadaleko čuti. — Pokazat ću ja onomu zubaru... Vidjet će on neka mi samo bliže dođe-e. — A što ti je učinio? — upitaše ga drugovi.

Anagrafne i škole u Sv. Lovreću

U Sv. Lovreću Pazenatičkom ustanovljen je anagrafički ured, takozvani «Ufficio di stato Civile». To je bilo potrebno, jer je do sada pučanstvo iz okolice moralo daleko po razne dokumente.

Osim toga je određeno, da se proširi školska zgrada. Proširiti će se za dva sobe, a pred zgradom napraviti će se vrta. To je bilo potrebno, jer se je dosada mnogo djece stiskalo u tjesnoj školi.

U doba samoubojstva

Jedanput nije toga kod nas bilo. Ali danas su sve češća u našim krajevima samoubojstva. Sad iz jednog šad iz drugog kraja Istre stizavaju vijesti, da je neko isti života otišao vlastitom voljom u smrt. Nova vremena i nova zla. Ljudi su preslabi, da bi mogli trpeti neprilike životne i da bi se mogli boriti.

Tako nam ote javljaju iz Vrsara, da je tamo počino samoubojstvo Červaj Andrija, čovjek u najboljoj dobi, star jedva 40 godina. On se je u staji za gredu objesio i umro. Što ga je na to naglano još se zapravo nezna, no kažu, da je već više vremena pokazivao znake duševnog poremećenja. Ostavio je nesretnu ženu i dvoje djece.

Požar u Puli

U Puli se je 31. marnca pojavio požar u velikom mlinu, koji se je nalazio u ulici XX. Sektembra. Požar se je veoma brzo raširio, tako da je uništio potpuno sav mlin. Danas se na mjesto lijepoga mlina dižu na onom mjestu, crni izpaljeni zidovi i hrpa željeznog materijala od uništenih strojeva. Šteta se računa na 600 tisuća lira: Uzrok ovom velikom požaru nije poznat.

More je izbelle lješina

Još 9. marnca pao je u more neki Deblanek iz Novigrada. Utopio se je, b tijelo mu nisu mogli naći. «Aziones» piše, da je more izabio pred par dana na obalu u Puli njegovu lješinu.

Ziljkovi napali dva čovjeka

To se je dogodilo na česti izmedju Vodnjana i Barbane. U tom se predelu često slične lopovštine događaju, a lopovima nikada u trag. Do kada će tako trajati? Trebalo bi da karabinijeri malo oštrije nastupe, pak sigurno ne bi uspjeha failio, ovački se česti događaji već nemogu prpjeti.

Dne 2. o. m. vozili su se svaki na svojem vozu iz Vodnjana prema Barhani trgovci Janošić i Quaranta. Kad su bili na po putu najednput iz Sume navale na njih tri lopova. Dobro ih istuku a kad su lopovi pečili dapače i iz revolvera pucali Quarantin konj dade se u trk, dok se je Janošić morao i dalje sa lopovima boriti. Odnijeli su mu 4500 lira, izvatili ga iz ruku, no još je teže prošao poželje Quaranta jer su ga lopovi pogodili 2 puta iz piške, te se sada nalazi teško ranjen u puljskoj bolnici.

DOPISI

IŽ VIŠNJANA

Polja i vinograd — Vino L. još nešto.

Već je prošlo nekoliko sedmica što vam se nijesam javio, a tomu je razlog prevelika zaposlenost na radnjama svih grana, u polju i vinogradima. Da pravu rečem: — Zbog kiše koja je trajala neko vreme smo malo zaostali, i sada se treba žuriti, što više to bolje da se stogod uredi, jer je i travanj već na vratima. — Mnogi od nas imamo za čijepiti dosta vinove loze, u koje iako nam je teško brème — imamo svejedno najbolju nam, jer, kako sam čini mi se još jednom pisao, oni koji uinuju toliko žita da se mogu prehraniti kroz cijelu godinu. Čini se da se je naš bivši sindako, Močibob, opet pojavio, (postao je podestatom), ali to ću vam drugi put opširnije opisati. Zmaj.

Šuma.

Mir tišina; Nas dvoje sami Lutamo šumom U polutama.

Lijepo je, seko. U dvoje tako Tiho, bez riječi Ki polzako.

Nama se dobra Stabja vesela. Pa nam s visina Blagoslovi žele.

Vjetrić je čuo: Nesko dolazi — I tiho protje Uz nas po stazi.

Mir i tišina, i polutama i neka svijetla Radost je s nama.

J. Gvrtić.

Lutati znači sigurno amo, tamo — ne gledajući — kuda. Ščak — sestra.

P O D L I Š T A K

Za našu djecu

Dvoje dječih princ.

Bio u Engleskoj kralj, koji je imao sina Edvarda. Jednom navali neprijatelj na kraljev dvor i zarobi kralja i njegova sina Edvarda. Obojicu bacise u zatvor i dugo ih nisu puštali, da izlaze na svijetlo. Mladi princ molio je, da mu dopuste, da može izlaziti na polje. Ali se boje, da bi mogao pobjeći, neka mu dadu koga, da ga prati na tim njegovim šetnjama. Napokon mu to dopustise.

Kadgod bi izlazio, pratila bi ga dva čuvara na konjima. Oni su imali jaku i bržu konje, dok primčev konj bio je slab i spor. Jednoga dana princ zamisli, kako će prevariti čuvara i pobjeći. Zato, kad toga dana iziđe na polje, pođe princ da govori o konjima. Najprije uze da kudi svoga konja, koji da se jedva kreće, pa onda etadé uvelike hvaliti konje svojih pratilaca.

— Samo ne znam, koji je od tih dvaju konja bitriji — završi princ.

— O, moj je konj zacijelo hitriji, reče jedan čuvar. Samo da ga malo podobem i već će poljetjeti, da ga ne čete moći ni vidjeti više.

— Varaš se prijatelju, reče drugi čuvar. Od sviju konja u carskoj konjušnici moj je najhitriji. A da ti to dokazem, pristajem na okladu koju god hoćeš.

I okladise se, a za suca imenovaše mladoga princa.

Na ugovoreni znak podbodoše obojica konja i jurnuše naprijed, a princ ostade za njima gledajući.

A kad oni izmakloše već daleko, princ okrenu svoga konja na protivnu stranu i poče bježati.

Kad lakomni čuvari vidješe, da ih je princ prevario, podjohše natrag u polje za njim, ali kako im konji bijahu jako umorni, jedva stigoše do mjesta, otkuda su bili pošli.

Dotle je pak princ bio već daleko pobjegao, i kad stize u svoju zemlju, skupi vesliku, udari na neprijatelje i oslobodi svoga oca.

Kišna kaplj

Kišna kaplja kaplja pita: — Zašto i mi i ostale Sad kukamo u prozore Sirotijske kuće male?

Kaplja kaplja odgovara: — Da javimo sirom svijeta, Ponajprije siromahu, Da će biti berićeta! *) berićet = dobra ljetina.

dane imali samo par puta zornice, na sam badnjak nismo imali ponoćnicu. Na Božić smo imali doduše neke tihe mise, ali to nas je još više zalostilo nego kad ne bismo imali ništa. Zašto nam se nije za Božić pjevalo misu po starom našem običaju? Bilo je onih dana naše niško-vrijeme, pak naš provizorni župnik nije mogao da sve obavija; iz Pule je naime dosta daleko do Stinjana.

Ne bismo htjeli da nam se i ovoga Uskrsa slično dogodi, zato bi bilo dobro da se naš župnik poskrbi, kako će nas zadovoljiti. Trebalo bi, da je barem za taj veliki blagdan u našoj sredini i da nam se toga dana pjeva misa po našoj staroj navadi.

I gosp. puljski dekan morao bi se već jedanput pobrinuti, da se Stinjanu dade ono što mu pripada, da se ne bismo još više uvjerili kako je obećanje ludom rađivanje.

Svi se u dopisima «Istarske Rijetice» tuže na današnju mladež, koja hrli stranputicom i koja nas straši kakva će biti budućnost naših sela. A kako je drugdje tako je bogme i kod nas u Stinjanu. Zlo i naopako. Našoj su veseloj i nemarnoj mladeži stii u vjertrenjastoj glavi sve sami nekakvi fokstroti i šimi. I muškima a i ženkama. Muška mladež nemari za rad, a ni djevojke se više ne vidjaju, da bi u vrijeme kad nemaju što se vidjaju, da bi u primjer bještva. Moda im je zavrtjela glavom, pa se u našim selu ne mare više domaće jake bještva, a bogme i druge su radnje izašle iz mode. Odjela se šiju kod krojačica u Puli, ili se gotova za skupe novce kupuju u ducanima, bez obzira, da troškovi za modu uništavaju kuću i našu seoska mala imanja. Po modi se moraju naše djevojke odjevat, pa makar ni kruha u kući ne bilo. Ima doduše i takvih djevojaka, koje to ne čine, no te su rijetke.

Već je doba, da se naša ženska mladost opameti. I to krajnje je doba. Nisu na dobrom putu, i ako budu ovako napred, išle neće od njih nikakve dobre žene postati. Ko će ih ženiti? Kakve će biti od njih gospodarice i poetice? Kakve će biti od njih majke za odgoj novog našeg narodnog pokoljenja? Nikakve — ako ne postanu razumnije i ako ne puste modu i raskoš onima, kojima može sve to da pristaje.

Od nikada nisu u Stinjanu obitelji mogle živjeti od onoga što na polju urodi. Naše je pučanstvo živjelo većim dijelom od arsenalskoga rada, a danas je sve radništvo otpušteno, pak se kod nas tuče silna mizerija, jer su naši dobri radnici bez posla na našim vrlo mršavim njivama, koje ništa ne rode. Zarade nema nigdje. A uz tu veliku nevolju muče nas još višesoke «steure» (porezi) i razne druge takse, koje se moraju točno plaćati. Mnogi kod nas, kad gledaju, jer nema novca, a dug je težak očitio natpra li si ga na ledja nosi, koji ništa nema nego samo dvije ruke, koje rada nemaju. Mnogima bismo morali još da pišemo no svršavamo za sada u nadi da će ipak krenuti na bolje. Da Bog dal!

IZ SVEVINCENŠTINE.

Vrijeme i rad. - Novi početak. - Izmjenjenje: Došla nam je «Rijetice»!

Došla su lijepa proljetna vremena a mi se sada lačamo našeg dragog pluga, koji nas hrani i od propasti hrani, turamo ga po njivi — radimo se i mučimo, želimo li, da nam žetva dođe obilna. Treba da se mučimo, da kopamo i oremo od ranog jutra do kasne večeri, hoćemo li, da nas ne obori oskudica i siromaštvo i želimo li platiti sve velike poreze i takse.

Pred kratkim je i k nama došao nov podešat, o kojem smo već zadnji put pisali. Neznamo kakav će biti dobar ili zao, jer je malo vremena ovdje. Mi bismo željeli, da bude bolji od desetak naših općinskih poglavara. Bila bi već i doba, da nam upravlja općinom jedan poglavar bez prigovora. Kad ovoga upoznamo javiti ćemo vam naše utiske.

Dan Svetog Josipa bio je za nas veoma radostan. A kako i bi bio! Promislite! Uz lijepo vrijeme donio nam je Bog i «Istarsku Rijetice». To za nas znači vrlo mnogo. Morate naime znati, da je nismo već 4 mjeseca redovitim putem svi primili. Broj 11, koji nam je došao toga dana s takvim smo zadovoljstvom otvorili i čitali. Poslije toliko vremena — došla nam je opet naša ljubljena prijateljica. To nas je obveselilo. Bilo bi poželjno, da nam gospoda, koja kod nas vedre i oblače od sada unapred uvijek lijepo i redovito dostavljaju ono što na našu adresu dolazi, jer imamo zato pravo. «Istarska Rijetice» je naša i mi želimo da nam u naše domove dolazi, jer je volimo i voliti ćemo je. Ona nam je jedini savjetnik i utjeha u nevolji. Džuro.

IP SEMICA.

Siromaštvo. - Gradnja škole. - Učiteljica. - Javljam vam se iz Semica i želim vam, gospodine urednice, lijepo zdravlje.

Kao i drugdje tako eto i kod nas zlo i naopako. Do sada smo imali stalno školsko vrijeme, a to je slabo za nas siromašne seljake, koje hrani ova naša brižna zemlja. Zarade nema nikakve, šume su nam uništene, tako da nemožemo živjeti uz ovolike silne takse i poreze.

Ako siromašni ipak smo se bili laniške godine dali na gradnju škole, jer zna-

mo, da je prosvjeta za nas veoma važna, želimo li, da se održimo i da ljudski živimo. No, nikome nije pravo, da se je rad oko škole pretezo tako na dugo. Ništa manje nego jednu godinu trebalo je da se svršši ono, što bi se bilo moglo svršiti u par sedmica. Teme je kriv naš župnik, koji se mnogo ne brine za nas, nego više za sebe. Na školi su naime radila tri stranca, a on im je bio kapo.

U školu nam je došla jedna učiteljica iz južne Italije. Ne zna ni riječi hrvatski, a to je veoma slabo, jer naša djeca ne poznaju talijanski jezik. Sumnjamo, da će učiteljica imati s našom djecom uspjeha, već i zato, jer ih uči više pjevati i razne igre nego li čitati i pisati.

Kakva je naša mladež? A bogme svakakva. Osobito su se ženske date na modu. Sve je na njima kratko i moderno. Trebalo bi da krenu drugim putem, jer ovaj ne valja.

IZ JELOVICA.

Zalosna smrt našeg čovjeka.

Već smo zadnji put pisali u našoj dragoj «Istarskoj Rijetici» o svim našim velikim i malim mizerijama, očitali smo sve naše jade, no kao da nam sve ono nije dosta, povrh svih tuga i teškoća dolaze nam u posjete još i razne nesreće. Ovih dana dogodila se je jednom našem čovjeku grozna nesreća — izgubio je život pod vlakom. Mi Jelovčani bavimo se najviše gajenjem stoke, pak svake godine u zimj mnogo naših pastira ide s ovacima u toplije krajeve, nekogi u južnu Istru, a nekogi u Furlaniju. Tako je otišao i poginuli Josip Čendak (Paše) sa svojim stadom u Furlaniju.

Jednoga dana pasao je svoje stado u blizini željezničke pruge. Stao je na tračnice, a baš na onom mjestu bile su tračnice dvojne, i gledao je stado, ne misleći na to da bi mogao tu na tim tračnicama život izgubiti.

Dojuri jedan vlak, a kad ga on napred ostrani se s jednih tračnica i stane nasred drugih gledajući u vlak, koji je prolazio. No u to s protivne strane dojuri još jedan vlak, kojega Čendak nije mogao opaziti. Lokomotiva ga baci u stranu i on ostade na mjestu mrtav.

Bio je pošten i radišan naš čovjek pak zato svi za njim žalimo. Pokoj mu vječiti! - Jelovčani.

DOPISNICA UREDNIŠTVA.

Iz Pregara. — Vaš dopis izliči će u budućem broju. — Zdravo!

T. M. Kastav. — Hvala vam za poslano. Nađamo se, da ćete nam još nešto pisati ali se preporučamo u stilu onoga što objavljvano. Kratko i precizno. To znate.

Motorni plug — Buzet. Stiglo nam je prekasno za prošli broj. A sada je neaktuelno. Kako je uspjelo?

Gosp. P. Lankica. — Oprostite, da sada nismo uvrstili. Za budući broj!

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN MARIĆ
Tiskar: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

NOVE GREDE I DASKE prodaje po najpovoljnijim cijenama Matej Bančić — Kršanci p. žminj (Glimino), Istra.

SAMO pomoću energičnog zdravljenja s Glykolom liječi se glavobolja, slabokrvnost, kostobolja i slaboba. Specijalizirana ljekarna Castellonovich, Trst, Via dei Giuliani 42. U martu ljekarna je otvorena također i po noći.

KOD HRANE VAŽNA JE HRANJIVOST tako govore liječnici i svi drugi koji što razumiju. Tjestenine «Pekate» koje se dobiju u originalnim zavojima od ½ kg izradjene su iz samlihe tvrde pšenice te su uslijed toga izvanredno hranjive.

KURJE OČI (kale)

liječi brzo i uspješno mast

Farmacia Sponza

TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST

Čuvajte se patvorina!

Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama.

RADIOTELEGRAFSKI ZAVOD „A. VOLTA“ u Trstu, Via S. Francesco 31
Savjesno pripravljanje za postignuće diplome međunarodnog radiotelegrafiste. Sa našim trdom sigurna karijera omladinu uobojega spola. Teorijski pouk daje specijalizirani profesor i inženjer. — Za poduku plaća se na mjesec 120 lila. — Jedan od najboljih zavoda u Krajevini.

Rodbini prijateljima i znancima javljamo tužnu vijest, da je naš nezaboravni otac, brat, tast i djed

IVAN MOGOROVIĆ

umro u četvrtak dne 31. marta u 80. godini života. Pokopan je na domaćem groblju dne 2. aprila.

GRDOSELO, dne 3 aprila 1927.

Ožalošćeni:

Sinovi: Abram, dr. Ivo, Metod i Anton; kćeri: Marija, Franica, Kačica, Milka, Ana i Zorica; braća: Patar, Urban i Benjamin; zelovi: Cvijan Josip, Fruitić Anton, Hrstić, Udovičić Ivo, Mogorović Franje, Mogorović Erminio i Barutić Ivo; unuci i unuke.

NAJBOLJE VRELO!

Kod nakupa ljetne i zimske robe (odjela) svih vrsta cipela, klobuka, kapa, košulja, kišobrana, kravata, fino štifa, svih vrsta platna za košulje i odjela, te polučuštva svih vrsta i cijena, obratite se na jedino domaće i najcjenitije vrelo

M. KOREN & Co. - PAZIN

(Orsoo pred prohtiljom)

KRUNE

plaća uvijek nekoliko cent. više nego drugi

ALOJZIJU POVH, Piazza Garibaldi 2 prvi kat

Pazite na naslov!

Pazite na naslov!

E. PECENCO, TRST - VIA MUDA VECCHIA 3 (iza magistrata)

Strojvi za šivanje, vezenje i pletenje

Adler - Neumann - Junker & Ruh najbolji za obitelji i obrt.

Bezplatno podučavanje za vezenje. Potrebštine za stroj. Popravci. Uposljava motornog pogoda. Stara tračnaka tvrdka, ustanovljena 1899.

Odlikovana krojačnica

MARTINA POZNAJELŠEK

TRST - Via Giosuè Carducci 36 - TRST

izradjuje najmoder. odijela uz veoma umjerenene cijene te ima u zalih bogat izbor nacionalnih i inozemnih štifa najbolje kakvoće.

SVOJ K SVOME!

SVOJ K SVOME!

Za gostione - hotele plesne dvorane za kuću
AUTOMATSKI KLAVIRI

HARMONIJU - KLAVIRU - PIANINU

prve poznate tvornice

POLLMANN & WEISS - STALLBERGER itd.

PLAĆANJE NA OBROKE

Isposudjuje - zamjenjuje - popravija

Na zahtjev šalje besplatno kataloge.

Stabilimento Pianoforti Ing. R. Riosa - Trieste, Via Valdivino 24 - Telef. 746

DAJTE PREDNOST holandskom kakau

DE JONG'S

radi njegove izvornosti i izvrsne kakvoće.

Zabijevajte ga svuda

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Telefon: 5-18 Podružnica u Trstu: Via XXX Ottobre, 11 Telefon: 5-18

PODRUŽNICE:

Brežice, Celje, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split

CENTRALA u LJUBLJANI

Dionička glavica i pričuva: 60.000.000 dinara.

Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloge na uožne knjižice, te ih ukarnajuće sa 4%, a uloge na tekuće račune sa 4 1/2% netto. Za otkaz vezanih uložaka plaća postotke po dogovoru. Izvršuje burz. ranoge: daje u najam sigurnosne Rubije (SAFES)

Blagajna je otvorena od 9-12.30 i od 14-16 sati